

ارزشهای اجتماعی

ستایش مخصوص ذات خدایی که پروردگار جهانیان است، همان ذاتی که در قرآن کریم فرموده است: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ «به راستی الله به عدل و احسان و بخشش به نزدیکان فرمان می‌دهد، و از فحشا و منکر و ستم نهی می‌کند، و شما را پند می‌دهد؛ شاید متذکر شوید»، گواهی می‌دهم که نیست معبود برحق جز الله یکتای بی همتا، و گواهی می‌دهم که سردار و پیامبر ما حضرت محمد صلی الله علیه وسلم بنده و فرستاده الله است، درود و رحمت و برکات الهی باد بر او و بر همه آل و اصحاب و پیروان راستین او تا به روز جزا.

اما بعد!

در حقیقت استحکام ارزشها در هر مجتمع دلیل ترقی و تقدم و تمدن آن مجتمع و راز انسجام و همبستگی و استقرار آن است، همچنین از هم پاشیدن مجتمعها با از بین رفتن سیستم ارزشهای اجتماعی آغاز می‌شود، پس مجتمع‌های که بر اساس اخلاق بنا نشده باشد عوامل سقوط خود را خودش حمل می‌کند؛ زیرا که این مجتمع بر اساس ضعف بنا نهاده شده است، شاعر چه زیبا می‌فرماید:

جز این نیست که ملتها با اخلاق شان باقی می‌مانند * * اگر اخلاق آنان نابود شود خود آنها نیز نابود می‌شوند.

بدون تردید دین مقدس ما به قضیه ارزشهای اجتماعی که باعث نگهداری کیان مجتمع و تقویت ارکان آن می‌شود توجه جدی نموده است، چون حفظ ارزشها و اخلاق اساس این دین بزرگ را تشکیل می‌دهد، چنانچه پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: «جز این نیست که من برای تکمیل مکارم اخلاق فرستاده شدم».

از جمله این ارزشهای اجتماعی: ارزش همکاری و همزیستی و زندگی مشترک است، چون نفع آن بر کل مجتمع بر می‌گردد، زیرا وطن متعلق به همه فرزندان آن است، و همه آنها را در

خود جا می دهد، بدون هیچگونه تفرقه بر اساس دین یا رنگ و یا نوعیت، و این امر خودخواهی و خودپسندی و حب ذات را منقضی می سازد، و مبدأ برادری انسانی را متبلور می سازد، و مجتمع همبسته بر اساس محبت و بخشش تاسیس می کند، چنانچه خداوند متعال می فرماید: ﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾ «و در راه نیکو کاری و پرهیزگاری با همدیگر همکاری کنید و (هرگز) در راه گناه و تجاوز همکاری نکنید»، و پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «مؤمنان در دوستی، مهربانی و همکاری با یکدیگر، مانند پیکری هستند که اگر یک عضو آن به درد آید، سایر اعضا با بی خوابی (بی قراری) و تب با آن هم نوا می شوند»، و در حدیث دیگری می فرماید: «هنگامی که توشه ی اشعری ها در جنگ تمام می شود یا زمانی که غذای شان در مدینه کاهش می یابد، هرچه دارند در پارچه ای جمع می کنند و سپس آن را با پیمانۀ ای به طور مساوی در میان خود تقسیم می نمایند. آنها از من هستند و من از آنها هستم».

و برخی دیگری از ارزشهای اجتماعی: ارزشهای شهامت، مروت، فداکاری و ایثار است، چون این ارزشها همبستگی و انسجام وطنی و اجتماعی را تقویت می بخشند، محبت و برادری و صفا و صمیمیت را میان افراد مجتمع بار می آورد، به این ارزش پیامبر صلی الله علیه وسلم اشاره نموده در نهی از نفرت و حسادت و قطع صلۀ رحمی گفته است: «با یکدیگر حسادت نکنید، بهای کالا را درحالی که نیازی به خرید آن ندارید به قصد فریب دادن خریدار بلند نبرید، و از همدیگر نفرت نکنید، بر یکدیگر تان پشت نکنید، نباید برخی شما بالای بیع برخی دیگری بیع نماید»، و در حدیث دیگری فرموده است: «کسی که نیاز برادر خود را برآورده بسازد خداوند نیاز او را برآورده می سازد، و کسی که از یک مسلمان مشکلی را دفع نماید خداوند مشکلی از مشکلات روز قیامت را از او دفع می کند، و کسی که گناه مسلمانی را بپوشاند خداوند گناهان او را در روز قیامت می پوشاند».

و برخی دیگری از این ارزشها: ارزش توجه کردن به اشخاص نیازمند و یتیمان و ضعفا و بزرگسالان است، به این اعتبار که رعایت درست آنها واجب دینی، ملی و انسانی می باشد،

چنانچه پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: «کسی که در خدمت بیوه زن و مسکین تلاش می کند مانند مجاهد در راه الله است، یا مانند کسی است که در روز روزه می گیرد و شب را زنده می دارد»، و در حدیث دیگری گفته است: «مگر غیر از این است که شما بخاطر ضعیفان و مساکین تان، یاری می شوید و روزی می خورید؟»، همچنین اسلام فعالیت های اشخاص نیازمند را قوت اضافی برای مجتمع و قوه برای دیگران میپندارد؛ پس برای آنها زمینه را آماده ساخته تا نقش اجتماعی خویش را به شکل مؤثر انجام بدهند؛ بر این اساس حضرت عبد الله ابن ام مکتوم رضی الله عنه مؤذن پیامبر صلی الله علیه وسلم بود، همچنان که بارها پیامبر صلی الله علیه وسلم او را برای امامت مردم در مدینه قائم مقام خویش تعیین نموده بود.

ستایش مخصوص ذات خدایی که پروردگار جهانیان است، درود و سلام بر اشرف مخلوقات حضرت محمد صلی الله علیه وسلم و بر همه آل و اصحاب او باد.

مهمترین ارزش اجتماعی: ارزش تحقیق و تثبیت اخبار است پیش از آنکه آنرا تکرار و نشر نماییم، شریعت اسلام بر این ارزش عالی تأکید نموده است، و از شایعه پراکنی و نشر و ترویج شایعات هشدار داده است، چون هدف از نشر شایعات تخریب درونی مجتمع و انتشار ناامیدی میان فرزندان آن می باشد، خداوند متعال می فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهْلَةٍ فَتُصَبِّحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ﴾ «ای کسانی که ایمان آورده اید! اگر (شخص) فاسقی خبری برای شما آورد، پس (درباره آن) بررسی (و تحقیق) کنید، تا آنکه (مبادا) به گروهی از روی نادانی آسیب برسانید، آنگاه بر آنچه انجام داده اید پشیمان شوید»، و پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «همین دروغ انسان را کفایت هرآنچه را که بشنود آنرا تکرار و ترویج نماید»، پس انسان هوشمند پیش از آنکه چیزی بگوید فکر می کند، و انسان احمق پیش از آنکه فکر کند سخن می گوید، و پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: «کسی که به الله و روز آخرت ایمان دارد پس باید یا سخن نیک بگوید و یا خاموش باشد».

بنابراین چقدر زیبا می شود اینکه ارزشهای اجتماعی را رعایت نماییم، تا اینکه مهر و الفت و همبستگی میان همه فرزندان مجتمع به وجود بیاید.

پروردگارا! ما را به اخلاق نیکو و پسندیده هدایت کن، جز تو کسی دیگری به آن هدایت نمی کند.